

Franjo Hrg (1933-2011.)

Ivanec, Hrvatska

MOŽE (LI) I BEZ ZENA (?)

Slažem se s vama da je naslov – u najmanju ruku – neobičan, i jezički, a za one između vas koji (možda) pišete stihove *in modo Japonico* zacijelo još i više zbog izražene dvojbe i/ili tvrdnje o onome što se obično, makar i teoretski, pretpostavlja (pa i traži) u trostisima naširoko poznatima pod nazivom haiku.

Zašto je naslov ovoga teksta takav, razloga ima nekoliko. Jedan je od njih i u tome što se u hrvatskoj, a i ne samo hrvatskoj teoriji o haikuu, a još više u pisanju takvih pjesama (kojima ja obično pohrvaćujem naziv u hajkići, odnosno, ako su na kajkavskome, hajkiči), zanemaruju mnoga od napisanih i nenapisanih pravila za njihovo pisanje. To se dobrim dijelom odnosi na njihovu formu s brojem od 5-7-5 slogova u stihovima, ali umnogome i na njihovu, rekao bih, unutarnjost.

U prvome slučaju nerijetko se radi samo o autorskoj nebrižljivosti, ponekad i (ne)znanju hrvatskoga jezika, odnosno kojega od njegovih narječja kojim se piše. Neki kao da zaboravljaju da pridjevi u određenu liku mogu u nekim padežima imati i kraći i duži oblik, npr. jutarnjeg/jutarnjega, lijepom/lijepomu/lijepome i dr. Slično se mogu ponašati i neki prilozi, npr. kad/kada i dr. Neke pak zamjenice, osim toga, mogu biti duže i kraće i na taj i na drugi način, već i u osnovi, npr. mojeg/mojegamog/moga i dr. A kad netko napiše *Navek bu kaj bil kaj*, pa mu čak ciklus (haiku) pjesama s tim stihom bude na kajkavskom pjesničkom recitalu i nagrađen, onda je to kajkavcima (najblaže rečeno) smiješno, jer njima taj stih ne znači da će kaj biti kaj, nego da će ga - tući. Samo - tko ili što koga ili što?!?

Naime kaj, kajkavski se budućnost doduše izriče oblicima tzv. futura II, ali i prezentskima, a isključivo su takvi u kajkavskoga glagola biti kada ne znači tući, nego isto što i latinski *esse* ili engleski *to be*.

Što se pak, da tako kažem, unutarnje forme tiče, ako Kyoshi (Kjoši) i kaže

Jesenski vjetar –
sve stvari koje opažam:
sve je haiku.*

to njegovo sve ne odnosi se baš na - sve. Na vidljivo, opazajno - zacijelo, ali na nevidljivo, pretpostavljeno, pomišljeno, izmaštano, isfilozofirano, humoristično i sl. - valjda ipak ne. Ponešto od čega takvoga možda bi još i moglo ući u drugu (naizgled jednaku) formu *in modo Japonico*, u senrju, ali ne bi trebalo te forme - makar i jesu srodne (kao npr. krumpir i rajčica) i slične (kao rajčica i jabuka) - miješati niti ih objavljivati kao haiku. Ja to - ako ih objavljujem zajedno - obično učinim tako da ih na(d)slovim riječju haikuoidi, odnosno, haiku(oidi), ili pak haiku i senrju i ine stihositnice, kojiput i s navedenom naznakom *in modo Japonico* (što bi se hrvatski moglo reći i na japansku).

Možda je upravo u tome i najveći dio smisla u naslovu ovoga teksta. Ako već autori - iz ovih ili onih razloga, svejedno - napuštaju i formu i mnogo od onoga što haiku upravo čini haikuom, tko može ustvrditi da time ne napuštaju i ono što se naziva zen, a možda čak i nemaju pojma o njemu, što također nije nemoguće?! Evo kako nije nemoguće. Mnogima je od nas u Hrvatskoj prvi susret s tom vrstom pjesama bio u knjizi *Japanska poezija* u izdanju zagrebačkog *Lykosa*, 1955. Priredio ju je, pjesme preveo i prepjevao Božo Kukulja, koji je napisao i pogovor, a u njemu ni jednom jedinom riječju ne spominje zen. Zen je, uostalom, i nešto općenito (ne)poznato i (ne)dokučivo osobito mnogima koji ne pripadamo u krug orijentalnih kultura. Dosljedno tome, povezujući se, i drugujući, i izjednačujući se s prirodom (makar kako se ona za koga zvala), netko i ne mora imati nikakve svijesti o zenu, a ipak može napisati i poneki koliko-toliko dobar haiku, zar ne?

Citirano prema: Vladimir Devidé, *Japanska haiku poezija*, Ljubljana – Zagreb 1985., str. 250.

Prvi put objavljeno u *Varaždinskom književnom zborniku*, sv. 5, godišnjaku
Varaždinskoga književnog društva za godinu 2001. u Varaždinu.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://diogen.weebly.com>

NE KOPIRATI